

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Δημοσίευση Έκθεσης ΕΕΔΑ για το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση (5.5.2016)

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) στο πλαίσιο του θεσμικού της ρόλου ως επίσημου ανεξάρτητου συμβουλευτικού οργάνου της Πολιτείας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου, έχει από το 2010 με επανειλημμένες αποφάσεις και συστάσεις της επισημάνει τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης σε σειρά δικαιωμάτων, ανάμεσα στα οποία και το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση.

Με την παρούσα Έκθεση η ΕΕΔΑ επισημαίνει εκ νέου ότι συγκεκριμένες διαπιστώσεις της για τις επιπτώσεις από την εφαρμογή συνεχιζόμενων μέτρων λιτότητας, αφορούν και στο δικαίωμα κοινωνικής ασφάλισης και συνεχίζουν να παραμένουν επίκαιρες. Ειδικότερα, η ΕΕΔΑ έχει δώσει ιδιαίτερη έμφαση στο ότι η εφαρμογή μέτρων λιτότητας επί μακρό χρόνο, κατά τρόπο που λαμβάνει χαρακτηριστικά διαρκούς κατάστασης οδηγεί σε υποβάθμιση της προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων και τελικά σε μη πραγμάτωσή τους, υπονομεύει τη δυνατότητα της Πολιτείας να εγγυηθεί βασικά οικονομικά και κοινωνικά δικαιώματα εξαιτίας των δραστικών περικοπών στις κοινωνικές δαπάνες, αποδομεί το Κοινωνικό Κράτος και εντείνει την υποβάθμιση του βιοτικού επιπέδου του λαού, με αποτέλεσμα να φτωχοποιείται και να εξαθλιώνεται ολοένα και μεγαλύτερη μερίδα του πληθυσμού, να διευρύνεται το κοινωνικό χάσμα και να διαρρηγνύεται ο κοινωνικός ιστός, όπως τονίζουν διεθνή ελεγκτικά όργανα.

Λαμβάνοντας υπόψη ότι, υπό το φως πρόσθετων περιοριστικών παρεμβάσεων, το δικαίωμα στην κοινωνική ασφάλιση παραμένει στην επικαιρότητα, η ΕΕΔΑ προβαίνει στην υπενθύμιση των βασικών αξόνων του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση και αφενός οριοθετεί το πλαίσιο προστασίας της κοινωνικής ασφάλισης ως δικαιώματος αφετέρου παραθέτει τα θεμελιώδη στοιχεία και τις αρχές που διέπουν την προστασία αυτή. Η ανάλυση αυτή, αναγνωρίζοντας και τις νομολογιακές επιδράσεις στη διαμόρφωση του ελληνικού δικαίου κοινωνικών ασφαλίσεων, επιτρέπει την συνόψιση των βασικών αξόνων που πρέπει να διέπουν την προστασία του δικαιώματος στην κοινωνική ασφάλιση, παρατηρώντας ότι απαιτείται να διασφαλίζεται ιδίως:

A. Ένα δικαίωμα διαθέσιμο

1. Ένα ισχυρό θεσμικό πλαίσιο

- Εξασφάλιση ενός ισχυρού και συνεκτικού νομικού και θεσμικού πλαισίου που να περικλείει και τις νομολογιακά διαμορφωμένες αρχές του δικαίου της κοινωνικής ασφάλισης.
- Διαμόρφωση συνεκτικών και συντονισμένων πολιτικών κοινωνικής ασφάλισης.

2. Ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης

- Διασφάλιση ενός συστήματος κοινωνικής ασφάλισης διεπόμενο από το νόμο, στη βάση μακροπρόθεσμων στρατηγικών και με τη στήριξη ενός κατάλληλου και επαρκώς χρηματοδοτούμενου θεσμικού πλαισίου.
- Κρατική μέριμνα για την υποχρεωτική κοινωνική ασφάλιση (κύρια και επικουρική) δια της ίδρυσης από το κράτος των οικείων δημοσίων φορέων, του ορισμού των διοικούντων αυτούς οργάνων, της άσκησης εποπτείας της δραστηριότητάς τους και της διαχείρισεως της περιουσίας τους και της θέσπισης των σχετικών κανόνων.

Η Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ) είναι το ανεξάρτητο συμβουλευτικό όργανο της ελληνικής Πολιτείας σε θέματα προστασίας Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Έχει συσταθεί με το Ν 2667/1998 σύμφωνα με κανόνες των Ηνωμένων Εθνών, τις «Αρχές των Παρισίων». Σε αυτήν μετέχουν πρόσωπα οριζόμενα από τριάντα δύο φορείς (ανεξάρτητες Αρχές, πανεπιστημιακές σχολές νομικών και πολιτικών επιστημών, συνδικαλιστικές οργανώσεις, ΜΚΟ, πολιτικά κόμματα και υπουργεία).

3. Ένα σύστημα κοινωνικής ασφάλισης βιώσιμο

- Εξασφάλιση της βιωσιμότητας του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης με σεβασμό στην αρχή της αλληλεγγύης μεταξύ των γενεών, χωρίς απορρύθμιση των κοινωνικών δικαιωμάτων.
- Κρατική μέριμνα για την προστασία του ασφαλιστικού κεφαλαίου και την κάλυψη των ελλειμμάτων των ασφαλιστικών οργανισμών (στη βάση της νομολογίας του ΣτΕ) με τη θέσπιση ρυθμίσεων για την προστασία και την αξιοποίηση της περιουσίας τους και την επωφελή διαχείριση των αποθεματικών τους, με τον καθορισμό εκάστοτε των οικείων συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων, με την πρόβλεψη κοινωνικών πόρων, και, κυρίως, με την απ' ευθείας συμμετοχή στην χρηματοδότηση των εν λόγω φορέων μέσω του κρατικού προϋπολογισμού. Η υποχρέωση χρηματοδότησης των οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης δεν αναπληρώνεται από παροχές προνοιακού χαρακτήρα.
- Βιώσιμη διαχείριση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης (στη βάση των συστάσεων της ΔΟΕ) μέσω της διατήρησης της οικονομικής ισορροπίας του συστήματος, της διασφάλισης της αποτελεσματικής συλλογής ασφαλιστικών εισφορών και φόρων λαμβάνοντας υπόψη την οικονομική κατάσταση της χώρας και τις τάξεις των προστατευόμενων προσώπων, της διενέργειας των απαραίτητων αναλογιστικών και οικονομικών μελετών για την αξιολόγηση των επιπτώσεων από οποιαδήποτε μεταβολή σε επιδόματα, φόρους ή εισφορές, της διασφάλισης της χορήγησης των παροχών που κατοχυρώνονται από τη ΔΣΕ 102 και της αποφυγής πρόσθετης επιβάρυνσης των ατόμων περιορισμένου εισοδήματος.

B. Ένα δικαίωμα επαρκές

1. Ένα ικανοποιητικό επίπεδο διαβίωσης

- Εξασφάλιση στον ασφαλισμένο δια των παροχών της κοινωνικής ασφάλισης ενός ικανοποιητικού επιπέδου διαβίωσης, όσο το δυνατόν εγγύτερο προς εκείνο που είχε κατακτήσει κατά τη διάρκεια του εργασιακού του βίου.

2. Η κοινωνική αλληλεγγύη

- Εκδήλωση μέσω της κοινωνικής ασφάλισης της κοινωνικής αλληλεγγύης και άσκηση κοινωνικής πολιτικής, ειδικότερα δε, αναδιανομή εισοδήματος με σκοπό την άμβλυση κοινωνικών αντιθέσεων και ανισοτήτων.

3. Εξαιρετικά δυσμενείς δημοσιονομικές συνθήκες

- Σε περιπτώσεις εξαιρετικά δυσμενών δημοσιονομικών συνθηκών, ο περιορισμός των κοινωνικών παροχών διενεργείται μόνο υπό προϋποθέσεις, δηλαδή πρέπει:

- Να προκύπτει αιτιολογημένως ότι το κράτος αδυνατεί να παράσχει επαρκή χρηματοδότηση στους ασφαλιστικούς οργανισμούς και ότι δεν υφίσταται δυνατότητα διασφάλισης της βιωσιμότητας αυτών με άλλα μέσα (τροποποίηση συνταξιοδοτικών προϋποθέσεων, αποτελεσματικότερη διαχείριση αποθεματικών και περιουσίας, πρόβλεψη κοινωνικών πόρων, αύξηση ασφαλιστικών εισφορών).

- Να μην αντιστρατεύονται θεμελιώδεις αρχές του Συντάγματος. Η δυνατότητα περικοπών των ασφαλιστικών παροχών δεν είναι απεριόριστη, αλλά οριοθετείται κατά πρώτον από τις αρχές της κοινωνικής αλληλεγγύης (άρθρο 25 παρ. 4 του Συντάγματος) και της ισότητας στα δημόσια βάρη (άρθρο 4 παρ. 5 του Συντάγματος), οι οποίες επιτάσσουν να κατανέμεται εξ ίσου το βάρος της δημοσιονομικής προσαρμογής μεταξύ όλων των πολιτών, καθώς και από την αρχή της αναλογικότητας (άρθρο 25 παρ. 1 του Συντάγματος), σύμφωνα με την οποία το συγκεκριμένο μέτρο πρέπει να είναι πράγματι πρόσφορο και αναγκαίο για την αντιμετώπιση του προβλήματος».

- Να μην παραβιάζεται ο συνταγματικός πυρήνας του κοινωνικοασφαλιστικού δικαιώματος, η χορήγηση δηλαδή στον συνταξιούχο παροχών τέτοιων που να του επιτρέπουν να διαβιώνει με αξιοπρέπεια, εξασφαλίζοντας τους όρους όχι μόνο της φυσικής του υποστάσεως (διατροφή, ένδυση, στέγαση, βασικά οικιακά αγαθά, θέρμανση, υγιεινή και ιατρική περίθαλψη όλων των βαθμίδων), αλλά και της συμμετοχής του στην κοινωνική ζωή με τρόπο που δεν αφίσταται, πάντως, ουσιαστικά από τις αντίστοιχες συνθήκες του εργασιακού του βίου.

- Οι επανειλημμένες περικοπές συνταξιοδοτικών παροχών απαιτούν από το νομοθέτη εμπειριστάωμένη μελέτη στο πλαίσιο της ορθής νομοθέτησης. Από την μελέτη αυτή, που διακρίνεται από την αναλογιστική, πρέπει να διαπιστώνεται και να αναδεικνύεται τεκμηριωμένα, με τρόπο

επιστημονικό και δικαστικά ελέγξιμο, ότι η λήψη των συγκεκριμένων μέτρων ήταν συμβατή με τις σχετικές συνταγματικές δεσμεύσεις, τις απορρέουσες, μεταξύ άλλων, από το θεσμό της κοινωνικής ασφάλισης, τις αρχές της ισότητας και της αναλογικότητας και την προστασία της αξίας του ανθρώπου.

Γ. Ένα δικαίωμα προσβάσιμο

1. Κάλυψη και κριτήρια επιλεξιμότητας

- Διασφάλιση δημόσιου, υποχρεωτικού και καθολικού χαρακτήρα της κοινωνικής ασφάλισης.
- Εύλογες και διαφανείς προϋποθέσεις για την παροχή κοινωνικής ασφάλισης.
- Διασφάλιση του ότι η διακοπή, μείωση ή αναστολή των παροχών βασίζεται σε εύλογες αιτίες, υπόκειται σε νόμιμες διαδικασίες και να προβλέπεται από το εθνικό δίκαιο.

2. Ισότητα και μη διάκριση

▪ Ασφαλιστικό σύστημα που διέπεται από την αρχή της ίσης μεταχείρισης. Το Κράτος έχει αφενός την αρνητική υποχρέωση να μην εισάγει ή να καταργεί διατάξεις νόμου και πολιτικές που οδηγούν σε διάκριση, αφετέρου τη θετική υποχρέωση να λαμβάνει κατά προτεραιότητα ειδικά μέτρα για την προστασία των πιο ευάλωτων ομάδων.

3. Οικονομική προσιτότητα

▪ Διασφάλιση της οικονομικής προσιτότητας των ανταποδοτικών παροχών. Οι εισφορές πρέπει να προσδιορίζονται εκ των προτέρων, ενώ οι άμεσες και οι έμμεσες επιβαρύνσεις που συνδέονται με τις εισφορές αυτές πρέπει να είναι οικονομικά προσιτές σε όλους, χωρίς να υποβαθμίζουν την πραγμάτωση των οικονομικών και κοινωνικών δικαιωμάτων των ασφαλισμένων.

4. Φυσική προσβασιμότητα

▪ Διασφάλιση της, χωρίς διάκριση, φυσικής προσβασιμότητας στις παροχές της κοινωνικής ασφάλισης με ειδική μέριμνα στις ευπαθείς κοινωνικές ομάδες.

5. Αποτελεσματική συμμετοχή

▪ Διασφάλιση της αποτελεσματικής συμμετοχής των δικαιούχων κοινωνικής ασφάλισης στην διοίκηση του συστήματος κοινωνικής ασφάλισης, κατά το σχεδιασμό, εφαρμογή και αξιολόγηση των προγραμμάτων κοινωνικής ασφάλισης, καθώς και κατά τη μεταρρύθμιση αυτών. Λήψη ειδικών μέτρων για την στήριξη, ενθάρρυνση και διασφάλιση της ευρύτερης δυνατής συμμετοχής των πλέον ευάλωτων και μειονεκτούντων ομάδων.

6. Διαφάνεια και πρόσβαση στην πληροφορία

▪ Διασφάλιση του δικαιώματος κάθε ατόμου αλλά και των οργανώσεων να ζητούν και να λαμβάνουν πληροφόρηση, κατά τρόπο διαφανή και σαφή, για το σύνολο των κοινωνικών παροχών. Το ίδιο ισχύει και επί των μεταρρυθμίσεων των εν ισχύ σχημάτων κοινωνικής ασφάλισης, ώστε οι επιπτώσεις αυτών να γίνονται κατανοητές από όλους.

- Το πλήρες κείμενο της Έκθεσης της ΕΕΔΑ βρίσκεται [εδώ](#)
- Η περίληψη του κειμένου της Έκθεσης της ΕΕΔΑ βρίσκεται [εδώ](#)